

ИЗБЕГЛИЦЕ НА ПУТУ КРОЗ СРБИЈУ

ОСМЕХ НА УМОРНОМ ЛИЦУ

Нура је висока, лепа жена у касним педесетим годинама. Инжењер је машинства, а њен супруг лекар. Алеп су први пут напустили онда када су га екстремисти заузели. Ови хришћани из Сирије путују у групи са још три породице земљака, муслиманима. Њих двоје су на путу већ две недеље, а породице сапутника знатно дуже. На београдској аутобуској станици чекају превоз за Суботицу, а надаље како се снађу.

Породице су се упознале у Турској, тик пред укрцавање на чамац за, иначе двадесет особа, а у који је било укрцано шездесет људи. Негде испред грчког острва Самос, пребацивање преко мора које су сви они платили турским кријумчарима 2.000 долара по особи, претворило се у праву мору – чамац је пукао и људи су се са децом нашли у води. На срећу, нико није страдао. Каже да сада схватају сав бесмисао предратних односа међу етничким групама у Сирији, које су све до једне биле међусобно посвађане, а данас путују заједно, у истом чамцу. Чему се нада у Европској унији? „Мирном животу, а све ће остало онда бити лакше“, верује Нура.

Најмлађи путник у тој групи је деветогодишња девојчица, која весело поскакује, као да јој лева половина лица није потпуно спаљена. „То је Исламска држава“, прича њен отац. „Зато ће она ићи у школу кад се средимо, и нико јој никада више неће рећи да треба да носи хиџаб, биће независна“. Прича ових породица, дуга неколико реченица, слична је већини прича хиљада избеглица које ових дана пролазе Балканом.



ВЕЛИКА СЕОБА 21. ВЕКА

На дан када је на Самиту земаља југоисточне Европе у Бечу требало да мале балканске државе већају с европским, великим и моћним земаљама о томе шта учинити с више од 100.000 избеглица с Блиског истока, из Авганистана и Африке који иду такозваном балканском рутом ка ЕУ и западним земаљама уопште, и како помоћи том региону да се носи с још једном му наметнутом кризом, дуж аутопута према Бечу, у 5 и 30 часова ујутру, кретала се група Авганистанаца, махом млађих људи са двоје деце. Застали су на бензинској пумпи на 68. километру од Беча, на улазу у Аустрију, да одморе и да питају где могу наћи такси за Беч. Нисмо знали да им одговоримо.

Дан раније, Александар Вулин, српски министар рада и социјалне политике који води Радну групу Владе за праћење

Рат и екстремизам приморали су их на неизвештан и страхотан пут, чије је основно обележје – страх, на свим странама. Ове невољне путнике глад, болест, грамзиви кријумчари, уз остале опасности, вребају на сваком кораку. Страх је присутан и код становника европских земаља који се питају како издржати економски, социјално и безбедносно нову сеобу народа. Ко су, дакле, данашњи мигранти, шта све доносе као изазов системима безбедности земаља кроз које пролазе и где су се запутили?



миграната, упозорио је Европску унију и светске моћнике најоштријим пристојним тоном који један политичар себи може допустити да је крајње време да се помоћ богатих земаља за транзитне земље у овој великој сеоби брже допрема. Вулин је при томе изразио очекивање да ће се о овоме најозбиљније расправљати на самиту у Бечу:

„Очекујемо да ће се на самиту у Бечу и о овоме расправљати. За сада смо успели да обезбедимо значајну помоћ, као и да ту такозвану руту уведемо у званичне планове међународних организација.“

Исто инсистирају и званичници Грчке, која трпи страховит притисак на острвима и дуж целе континенталне територије, Македоније која је недавно била приморана да уведе ванредно стање и покушала да колико-толико заустави тај талас невољника, Мађарске која подиже ограду, свесна тога

да се моћне европске земље неће тако лако одлучити на пријем и збрињавање стотина хиљада људи. Европа је сада свесна онога што се дешава, нема дилеме. Како ће се снаћи, друго је питање.

Јер, статистика ове трагедије светских размера каже да је у понедељак, 24. августа, кроз Србију прошло 105.495 избеглица. Емилија Јоксић из Канцеларије за азил МУП-а Србије каже за „Одбрану“ да је највећи број њих изразио жељу за азилом, што је први корак у каквој-таквој регистрацији тих људи и њиховој легализацији.

„Кроз Србију је прошло 105.495 избеглица, а до викенда је 93.000 њих изразило жељу за азилом. Истовремено, у последње време имамо око 8.000 њих који су, због нерегистровања, прекршили барем два наша закона – Закон о државној граници и онај о странцима. Од укупног броја



ци која људе сведе на бројке, а да ни не пита у какве особе та деца израсту једног дана и колико кошта оно мало душе.

Занимљиво је да се већина избеглица не изјашњава по питању вере. „Та врста статистике још не постоји“, каже Емилија Јоксић из МУП-а.

„Мигранти се на прихватном пункту најчешће изјашњавају о земљи порекла. А које су вере и којој етничкој групи припадају, то махом говоре између себе, кад се сретну са земљацима. Ми још немамо ту евиденцију и чини ми се да, у овом тре-

нутку, због огромног прилива није ни могуће прикупити такве податке.“ Обе саговорнице „Одбране“ истичу да податак о верској и тачној етничкој припадности могу дати само они мигранти који поднесу захтев за азил и када та процедура започне.

Но, ствари мало другачије стоје с образовним профилем миграната, који је доказ да рат заиста не бира жртве. „Има неурохирурга, стоматолога, адвоката, али и оних с основном школом, који су успели да се снађу“, подсећа Гринвалдова. „Махом је реч о боље ситуираним људима. Говорећи о образовању, дешава се све чешће занимљива ситуација – стижу у последње време девојчице из Авганистана, старе око 15 година, које због талибана или немају образовање или само оно које су због опасности од екстремиста добиле од родитеља.“

Да ли статистика ове поплаве бележи и израњавањена стопала, уништено здравље, не знамо. Те бројке одиста је тешко извести, јер иза сваког жуља и ране стоји живо ткиво човека с душом. Оно што грађане, махом ненавикнуте на појам људске безбедности, који обухвата и здравље, социјалу, радна места, ипак највише занима нешто друго – колико њих планира да остане у нашој земљи.

БЕЗБЕДНОСНИ РИЗИЦИ

„Иако имамо и сада захтеве за азил, готово нико од њих нема у плану да остане овде“, истиче Емилија Јоксић и додаје да је управо журба да се стигне на границе „обећане земље“ зване Европска унија, пре него што Мађарска заврши свој зид, а остале чланице, можда, донесу и неке негативне прописе који ће их спречити да добију прилику тамо, разлог зашто се неки од њих уопште не региструју па зараде прекршајну пријаву и казну. До сада је, према речима Јоксићеве, утврђено нелегално присуство око 8.000 лица, а за првих седам месеци ове године, било је 466 кривичних пријава за кријумчарење људи по члану 350. Кривичног законика.

Представници власти су децидни – мигранти не намеравају да остану у сиромашној земљи попут Србије или

миграната, њих 90 одсто су заиста избеглице које беже од ратова, и све државе кроз које пролазе имају према међународним прописима обавезу да их збрину. Тек 10 одсто ових људи су заправо економски мигранти, али и међу том врстом миграната има оних који траже азил“, наводи она.

Емилија Јоксић каже да нико не може предвидети шта ће се дешавати нити колико ће још људи стићи. Она подсећа да је само избеглица из Сирије између 2,5 и 4 милиона у овом тренутку. Мареа Гринвалд из Центра за помоћ тражиоцима азила каже да поред Сиријца који су убедљиво најбројнија група у овом тренутку, и Авганистанаца, Ирачана, постоје и остале етничке групе.

„Ту су и Сомалијци, Пакистанци, људи из Бангладеша, Конга, Сијера Леонеа, Еритреје, па и Сенегала.“

Унајкраће, реч је о огромном броју људи која ће прећи нашим подручјем и ући у западне земље, и која ће утицати на све земље како економски, тако и социјално, демографски, културолошки, па и безбедносно. Отуд је веома занимљива њихова структура, и полна и верска, и национална и старосна.

Мареа Гринвалд каже да је 80 одсто мушкараца. „У овај проценат спадају и деца мушког пола, али и старе особе. Остатак су жене. Занимљиво је да смо, говорећи о деци, до сада имали око 23 одсто деце у претходних неколико месеци. Међутим, последњих недеља тај однос се знатно мења, јер проценат деце из недеље у недељу расте. Прошле године, на пример, за целу годину имали смо око 17.000 деце, а сада, само у задњих неколико недеља, чак 15.000.“

Ето нове цртице за велику трагедију, како тврди Мареа Гринвалд – око 4.000 деце у овом часу практично путује само. Дечаци од 12 или 13 година крећу сами (без родитеља, или са старијом браћом и сестрама, неретко и са познаницима) преко Турске, и током путовања прикључују се групама земљака на које налете. Све је више дечака из Авганистана којим суштински путују по неколико година, јер успут, најчешће у Турској, застају да би радили и зарадили новац за даље путовање. Тако се детињство потроши негде успут, у свету који нимало није благонаклон ниједном страдалнику, у статисти-

наших суседа, они иду у богате земље које пружају боље шансе за будућност.

Ипак, није мали број наших грађана, као ни грађана осталих европских земаља, који на друштвеним мрежама објављују своје страхе од ових несрећника, а који се крећу махом између страха од нарушавања социјалних прилика до тероризма. Недавно су грађани малог града на југу Србије опет отворили „дебату“ о наводном смештању миграната на простор локалне касарне. А тезе да ће 400.000 миграната бити насељено код нас трајно, повремено пласирају и поједини медији. Но, сва је прилика да људи који су већ годинама уназад приморани на селидбе у непознато, заиста не планирају останак и опстанак у сиромашним земљама. Отуд је на свакој држави да направи стратегију како би помогла својим грађанима да се снађу и одрже мир у оваквој ситуацији, и како би издржала све изазове које мигранти доносе са собом.

Један од тих изазова односи се, као и у већини европских држава, на могуће терористичке нападе и јачање криминала у срединама где се сливају избеглице.

Развој догађаја последњих 15 и више година, у погледу тероризма, јачање екстремизама широм света, намећу ту тему као нешто о чему треба отвореније разговарати него што се то обично чини. „Одбрана“ је тражила одговоре на таква питања од надлежних, пре свега МУП-а који је највише ангажован у праћењу миграната. Они кратко одговарају: „На улску у прихватни центар за смештај избеглица, прикупљају се лични подаци миграната, а од њих се одузима све што може бити употребљено као оружје (ножеви и слично). Сви обављају лекарски преглед на којем се, између осталог, посебна пажња обраћа на трагове на телу који личе на повреде из оружаних дејстава. До сада, ни за једног од избеглица није потврђено да је повезан с терористичким организацијама, нити укључен у терористичке активности.“

Ипак, немалу пажњу наше јавности изазвале су изјаве Александра Николића, помоћника министра унутрашњих послова, о томе да одређен број миграната има извесно борбено искуство и да међу њима има и „безбедносно занимљивих лица“. Међутим, Николић је такође био јасан шта је могућа безбедносна претња у овом часу: „У овој ситуацији с мигрантима, можда је најопаснија спрега илегалних миграната, међу којима има безбедносно интересантних лица, с организованим криминалом. С друге стране, говори се о аспирацијама Исламске државе на Балкану, јер све су то безбедносни изазови због којих не само Министарство унутрашњих послова већ и остале безбедносне установе морају бити на опрезу.“

Ипак, свака умирујућа реч када је о овој теми реч тешко допире до обичног грађанина. Природно, људима су данас захваљујући интернету светске вести лако доступне, па се

тако сазнало да ових недеља постоји нова тенденција управо Исламске државе, једне од најагресивнијих и најопаснијих организација насталих у свету тероризма до сада. Недавне вести подржане фотографијама у светским медијима показују да они покушавају да „ставе шапу“ на још једну криминалну делатност из које би исисавале новац за финансирање својих ратних и терористичких подухвата – неки њихови припадници укључили су се у пребацивање миграната, што поприлично наплаћују. Мареа Гринвлад нема сазнања да је неки избеглица у интервјуу у прихватном центру, који је обавезан део регистрационог поступка, пријавио да су кријумчари који су га пребацили у Европу били припадници те организације. Можда зато што је тренд свеж, а добар део избеглица који стижу ових дана код нас на пут су кренули знатно раније.

Тек, оно што је важно да грађани знају јесте чињеница да су већина ових људи заиста побегли управо од таквих као што је Исламска држава. Такође, стручњаци за тероризам



истичу да је већа опасност од „спавача“ или оних који су директно ратовали за Ал Каиду и Исламску државу, а вратили се у земље у којима иначе живе, него што је то могућност да са мигрантима прође и по неки терориста.

На крају, ако ће то икога умирити – аутор овог текста је недавно, путујући на југ Балкана, провео двадесет сати у аутобусима са мигрантима. Нико никога није напао, нико није направио ниједан инцидент, ни ружног погледа није било. У повратку, на аутобуској станици у Београду ширио се мирис паљевине – била је хладна ноћ и они који су морали ноћити у парку запалили су ватрицу да се мало огреју. Тај пламен, као и онај осмех на упола спаљеном лицу девојчице из Сирије, личе на огледало и тих људи, њихових уништених живота, али и целог света. А нарочито оних који су својим деловањем довели ове људе у пакао и приморали их да пролазе нове кругове пакла до нечег што им се чини да је бољи живот. ■

Милена МИЛЕТИЋ